

Nr 140

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1955/56 till Justitiedepartementet: Avlöningar jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

Kungl. Maj:t har i propositionen nr 1 under andra huvudtiteln (punkten 2, s. 2—4 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden för den 4 januari 1955) föreslagit riksdagen att *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t att i justitiedepartementets personalförteckning öka antalet byråchefer från 1 till 2 samt i förteckningen under rubriken För tjänstgöring i statsrådsberedningen uppföra en tjänst såsom lagbyråchef i Cr 13 och en tjänst såsom förste sekreterare i Ce 27, *dels* fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för justitiedepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56, *dels ock* till justitiedepartementet: Avlöningar för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 1 005 600 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 968 100 kronor.

Nådeärendena har länge utgjort en synnerligen betungande arbetsbörda för justitieministern och de i ärendenas behandling deltagande konsultativa statsråden. Till en del har detta berott på ärendenas karaktär. Det kan i vissa fall gälla mycket ömtåliga och vanskliga avgöranden, som med nödvändighet är tyngande för den som i sista hand beslutar. Men till en del torde statsrådets betydande arbete med dessa ärenden ha vållats av formerna för beredningsförfarandet.

Beredningen av nådeärendena har skett i nedre justitierevisionen och varit avpassad i första hand för högsta domstolens behandling av ärendena. Föredragningen har åvilat revisionssekreterarna, som till grund därför upprättat fullständiga promemorior över ärendena. För att vinna en koncentration av föredragningen infördes i slutet av år 1952 den ordningen, att promemoriorna före föredragningen kontrollästes av lagbyråchefen på straffrättsbyrån (sedermera statssekreteraren). Justitieministern besparades därigenom att behöva åhöra en omfattande föredragning av sådana ärenden, vari utgången enligt två högt kvalificerade tjänstemäns sammanställande omdöme utan tvekan måste bli avslag. Även i andra fall kunde en förkortning av föredragningen vinnas genom denna kontrolläsning, som anknöt till de former för beredning och föredragning vilka tillämpas i alla andra administrativa ärenden i departementen.

Då ifrågasvarande försöksverksamhet tagit alltför mycket tid från statssekreteraren, har sedan hösten 1954, med anlitande av kommittéanslaget, tillfällig arbetskraft på prov tagits i anspråk för hithörande uppgifter. Den nya arbetsformen har visat sig ändamålsenlig och numera vunnit sådan stadga, att departementschefen finner det motiverat att för handläggningen av nådeärendena i departementet inrätta en särskild tjänst. Befattningshavarens uppgifter bör vara att på grundval av revisionssekreterarens promemorior och, i erforderlig omfattning, även aktmaterialet kontrolläsa ärendena och efter ett självständigt bedömande och i samråd med revisionssekreteraren förbereda föredragningen för justitieministern och i förekommande fall det eller de konsultativa statsråd som kallas att delta i avgörandena. Den nye befattningshavaren bör vidare — i undantagsfall efter överläggning med statssekreteraren eller eventuellt anmälan för justitieministern — vidtaga erforderliga kompletteringar av ärendena genom att besluta remisser till myndigheter. Som regel bör han även föredraga ärendena. Då detta arbete med hänsyn till ärendenas art medför ett stort ansvar och kräver en kvalificerad arbetskraft, föreslås inrättande av en byråchefstjänst i Cr 13. Anslaget föreslås av denna anledning höjt med 29 500 kronor.

Till följd av löneklassuppflyttningar anses anslaget vidare böra uppräknas med 8 000 kronor.

I enlighet med de principer, som skall ligga till grund för anslagsberäkningen, anses överföring böra ske av vissa medel från ordinarieposten till icke-ordinarieposten. Sålunda kan nu förutses, att sistnämnda anslagspost under nästa budgetår kommer att belastas med utgifter för avlöningar åt ersättare för följande ordinarie tjänstemän — som på grund av ledighet för offentligt uppdrag eller av annan anledning kommer att avstå hela lönen — nämligen 1 förste kanslissekreterare, 3 kanslissekreterare och 1 kanslibiträde. Det belopp, som med anledning härav bör överflyttas mellan sagda anslagsposter, utgör ca 50 000 kronor.

De beslutade ändringarna av grundbeloppen föranleder vidare en omräkning av nuvarande anslagsposter.

I personalförteckningen föreslås antalet byråchefer ökat från 1 till 2. Vidare föreslås, att i förteckningen under rubriken För tjänstgöring i statsrådsberedningen uppföres en tjänst såsom lagbyråchef i Cr 13 och en tjänst såsom förste sekreterare i Ce 27.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av hr *Ohlon m. fl.* (I: 214) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 262), i vilka hemställts, att riksdagen måtte avslå förslaget om inrättande av en särskild byråchefstjänst inom justitiedepartementet för handläggning av nådeärendena.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, hänvisas till motionen I: 214.

Utskottet vill erinra, att sammansatt konstitutions- och första lagutskott i sitt utlåtande nr 3 till innevarande års riksdag i anledning av väckta motioner om utredningar angående nådeinstitutet såvitt nu är i fråga anfört bl. a. följande.

I statsverkspropositionen förutsattes, att innehavaren av den där föreslagna, i det föregående omnämnda byråchefstjänsten skall vidtaga erforderliga kompletteringar av nådeärendena. Utskottet anser det lämpligt, att den ytterligare utredning, som sålunda må anses erforderlig, i regel införskaffas redan innan ärendet föredrages i högsta domstolen. Om det — undantagsvis — sedan högsta domstolen avgivit yttrande i ärendet, skulle framkomma nya upplysningar, som synas kunna leda till annat bedömande än förut skett, bör nytt yttrande inhämtas.

Utskottet vill i detta sammanhang även framhålla angelägenheten av att det nya materialet i nådeärendena blir allsidigt belyst. Det torde därför vara lämpligt att i detta syfte mera regelmässigt låta offentlig myndighet eller enskild person med närmare kännedom om den dömdes personliga förhållanden yttra sig över utredning som icke förelegat i brottmålsprocessen.

Den nu ifrågasatta anordningen synes lättare kunna genomföras, därest den eller de personer, som skulle företaga erforderliga kompletteringar, föredroge ärendena såväl i högsta domstolen som i departementet. Därigenom skulle man även undgå det dubbelarbete, som systemet med olika föredragande i högsta domstolen och departementet medför, och ärendena skulle kunna företagas till avgörande så gott som omedelbart efter det högsta domstolen avgivit sitt yttrande.

Med hänsyn till statsrådets arbetsbörda är det önskvärt, att föredragningen av nådeärendena för statsråden icke göres vidlyftigare än som är nödvändigt. En förutsättning härför lär vara, att de föredragande genom ett icke alltför kortvarigt eller sporadiskt sysslande med nådeärenden vinna sådan erfarenhet på detta område, att vederbörande statsråd med fullt förtroende kan lita på föredragningen. Möjligen skulle inom justitiedepartementet eller nedre justitierevisionen kunna inrättas ett fåtal särskilda tjänster som specialföredragande i nådeärenden. Utskottet anser sig emellertid icke kunna bedöma, huru en föredragningsorganisation enligt ovan angivna riktlinjer i detalj bör utformas. Dessa frågor torde böra bli föremål för närmare överväganden inom departementet, därvid olika vägar kunna prövas. Någon fristående utredning synes däremot knappast vara erforderlig i förevarande hänseende.

Det sammansatta utskottet har hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet i nämnda utlåtande anfört samt att de i utlåtandet behandlade motionerna måtte anses besvarade genom vad utskottet anfört och hemställt.

Statsutskottet finner för sin del av vad som anförts såväl i statsverkspropositionen som i det sammansatta utskottets utlåtande ådagalagt, att behov föreligger av kvalificerad arbetskraft för beredning av nådeärenden. Utskottet har därför intet att erinra mot att justitiedepartementets avlöningsanslag för ändamålet uppräknas med det i propositionen föreslagna beloppet, 29 500 kronor. Med hänsyn till vad det sammansatta utskottet anfört rörande utformningen av föredragningsorganisationen samt vad som anförts i motionerna I: 214 och H: 262 anser sig statsutskottet emellertid inte kunna förorda, att den föreslagna tjänstemannen redan nu beredes ordinarie anställning.

Utskottet förordar i stället att, i avbidan på resultatet av de överväganden rörande organisationen av föredragningen av nådeärenden som förutsatts i det sammansatta utskottets utlåtande, för ändamålet inrättas en tjänst såsom byråchef i Cs 13. Utskottet nedräknar av denna anledning ordinarieposten med ett avrundat belopp av 25 800 kronor och uppräknar anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal med motsvarande belopp. Jämväl vid fastställandet av personalförteckningen bör den av utskottet förordade ändringen av anställningsform beaktas.

Under återopande av det anförda och då anslagsberäkningen inte givit anledning till erinran hemställer utskottet,

att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 214 och II: 262

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i justitiedepartementets personalförteckning, vilka angivits av departementschefen samt av utskottet;

b) fastställa följande avlöningsstat för justitiedepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

Avlöningsstat

1. Avlöning till departementschefen, <i>förslagsvis</i> . .	37 700
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	445 400
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	426 100
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	96 400
	Summa kronor 1 005 600

c) till *Justitiedepartementet*: *Avlöningar* för budgetåret 1955/56 under andra huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 005 600 kronor.

Stockholm den 17 maj 1955

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Närvarande: se under utlåtandet nr 141.

Reservation

av herrar *Ohlon, Axel Andersson, Jacobsson, Malmborg* i Skövde, *Svensson* i Ljungskile, fröken *Elmén* och herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att utskottet inte bort förordna inrättandet av en tjänst för föredragningen av nådeärenden utan bort inskränka sig till att anvisa det av Kungl. Maj:t äskade beloppet, samt att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 4, som börjar med »Utskottet förordar» och slutar med »anställningsform beaktas», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet förordar i stället att, i avbidan på resultatet av de överväganden rörande organisationen av föredragningen av nådeärenden som förutsatts i det sammansatta utskottets utlåtande, frågan om inrättande av en tjänst för ändamålet får vila och anser att riksdagen nu bör inskränka sig till att anvisa det av Kungl. Maj:t äskade beloppet. Härigenom möjliggöres ett bibehållande under nästa budgetår av den nuvarande arbetsformen, vilken departementschefen betecknat som ändamålsenlig. Utskottet nedräknar av denna anledning ordinarieposten med ett avrundat belopp av 25 800 kronor och anslagsposten till rörligt tillägg med 3 700 kronor, varjämte utskottet uppräknar posten till avlöningar till icke-ordinarie personal med 29 500 kronor. Förslaget om uppförande i personalförteckningen av ifrågavarande byråchefstjänst bör inte bifallas.»

dels ock utskottets hemställan under b) bort ha följande lydelse:

»b) fastställa följande avlöningsstat för justitiedepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56;

Avlöningsstat

1. Avlöningar till departementschefen, <i>förslagsvis</i>	37 700
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	445 400
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	429 800
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	92 700

Summa kronor 1 005 600»